

Werken volgens de standaard

Revolutie in de financiële wereld

Tekst: Remco van Wijk

Sinds een half jaar ben ik betrokken bij het Nederlandse Taxonomie Project (NTP). Dit project is gericht op een brede toepassing van XBRL in financiële rapportageketens. Ik vond het niet onlogisch dat ik tijdens mijn opleidingen nog niet eerder van XBRL of NTP gehoord had; het leek mij meer iets voor economen en accountants en ik heb een achtergrond in agribusiness en tropische bosbouw. Echter, tot mijn grote verbazing bleken deze begrippen ook onbekend terrein voor veel studenten aan de FEB.

Dit verbaasde mij wel, daar de wereld van de accountancy, control en belastingen onder invloed van XBRL fundamenteel gaat veranderen. KPMG schrijft hierover: 'Het is duidelijk dat we nog maar aan het begin staan van een kleine revolutie in de informatievoorziening. Het is niet moeilijk om voor te stellen dat XBRL op termijn grote gevolgen heeft voor de werkwijze en het businessmodel.' Het is dus hoog tijd dat Rostra Economica aandacht besteedt aan XBRL en het NTP. Een technische introductie is voor een goed begrip van het NTP onontbeerlijk en zal eerst worden behandeld. De gevolgen van XBRL voor accountants en overheidsdiensten en de economie in brede zin is in het tweede deel van het artikel aan de orde.

XBRL, gegevensstandaard die inhoud van weergave scheidt

XBRL staat voor Extensible Business Reporting Language. Het is een gegevensstandaard die ontworpen is voor een gemakkelijke uitwisseling van financiële gegevens. XBRL is gebaseerd op XML (eXtensible Markup Language). Deze taal leent zich goed voor het uitwisselen van informatie. Enerzijds maakt deze taal het namelijk mogelijk onderscheid te maken tussen vorm en inhoud. Anderzijds kunnen begripsdefinities in deze taal eenduidig,

hiërarchisch worden vastgelegd. De XBRL-standaard is voor iedereen vrij beschikbaar en computerprogrammeurs mogen gratis gebruik maken van deze standaardtaal. Bij XBRL moet je, je hierbij het volgende voorstellen. Als je een resultatenrekening (in Euro's) opstelt in Microsoft Word dan kan je gemakkelijk weergeven dat de winst van een onderneming honderd Euro is door voor het getal honderd een kopje 'winst' op te nemen. Je krijgt dan:

Winst 100

Als je dit document hebt opgeslagen en een ander computerprogramma de resultatenrekening wilt laten analyseren, kan je niet zomaar het worddocument in dit programma openen. Ten eerste is het formaat waarin worddocumenten worden opgeslagen beschermd, maar al zou het analyseprogramma gebruik mogen maken van dit formaat, is het voor dit programma moeilijk uit te vinden

Het is duidelijk dat we aan het begin staan van een revolutie in de informatievoorziening

welk getal de winst aangeeft. Wanneer je in het programma zou vastleggen dat de winst altijd het getal betreft op dezelfde regel van het woord 'Winst' kom je bij een kleine wijziging van opmaak in een resultatenrekening direct in de problemen. De XML-familie lost dit probleem op door de inhoud van een document te scheiden van de weergave van een document. Bovenstaand voorbeeld zou er in XML-taal bijvoorbeeld als volgt kunnen uitzien:

<profit>100</profit>

Het begrip 'profit' tussen de haken wordt een element genoemd. In dit geval staat dit

element voor 'Winst'. Alle programma's die de afgesproken XML-standaard kunnen lezen, weten nu dat de winst honderd is. Vervolgens bepaalt een aparte stylesheet voor de verschillende programma's waar en achter welk kopje de winst in het specifieke programma weergegeven moet worden. Nederlandstalige uitgaven van het programma zetten de '100' bijvoorbeeld achter het kopje 'Winst'. Engelstalige uitgaven zetten de '100' achter het kopje 'Profit'. Bij een programma dat alleen de kosten analyseert, kan er ook voor worden gekozen de '100' geheel niet weer te geven.

Je begrijpt dat de beschreven voordelen alleen te behalen zijn wanneer ieder programma dezelfde betekenis aan het element 'profit' toekent. Zelfs bij een simpel begrip als 'winst' is er meer verwarring mogelijk dan je misschien zult denken. Want wordt met het element 'profit' uit het voorbeeld nu de winst voor belasting of na belasting bedoeld en gaat het om winst in

dollars of in Euro's? Dit is uit het woord 'profit' nog geenszins af te leiden. Vandaar dat voor een gemakkelijke uitwisseling van financiële gegevens een Nederlandse taxonomie is opgesteld.

De Nederlandse taxonomie als gezaghebbend financieel woordenboek

In de Nederlandse taxonomie wordt op afgesproken wijze de betekenis van elementen weergegeven, die bedrijven gebruiken in hun financiële communicatie met de overheid. De Nederlandse taxonomie is op een standaardwijze opgeslagen en is

gratis te downloaden van het internet. De Nederlandse taxonomie laat zich vergelijken met een zeer uitgebreid woordenboek. Naast de exacte betekenis van een element worden ook nog andere kenmerken van het element weergegeven. Zo wordt er in de taxonomie aangegeven welke informatie een element kan bevatten. Monetary staat voor een bedrag zoals "vaste activa" en string staat voor een naam, zoals bijvoorbeeld bij "directurnaam". Een andere belangrijk kenmerk van een element dat

worden gekoppeld. Dit heet 'mappen'. Over het algemeen is de financiële informatie waarover bedrijven aan de overheid moeten rapporteren in het kader van de eigen financiële controle reeds aanwezig in de bedrijfseigen informatiesystemen. Dit mappen wordt eenvoudiger naarmate het aantal elementen dat de overheid uitvraagt beperkter is. Bij het opstellen van de Nederlandse taxonomie is er daarom veel aan gedaan om het totaal aantal elementen dat wordt uitgevraagd door

spenderen veel tijd aan het controleren van dit soort optelsommen. Dit levert veel extra werk op, zowel voor overheid als bedrijfsleven. Een niet valide XBRL instance document kan echter niet verzonden worden en rapporteren zonder te voldoen aan de basisafspraken is in de toekomst niet meer mogelijk. In de nabije toekomst kunnen er ook business rules worden vastgelegd voor de XBRL instance documenten. De digitale documenten worden verstuurd door een procesinfrastructuur die automatisch de, in de business rules vastgelegde, complexe analyses van instance documenten uitvoert. Het wordt daarmee mogelijk dat belastingaangiften met onwaarschijnlijke waarden worden voorzien van een melding die bij de Belastingdienst binnenkomt.

Koppel de gegevens en de computer doet de rest!

in de taxonomie kan worden vastgelegd, is of de informatie betrekking heeft op een moment, zoals de meeste posten van een balans, of op een periode, zoals de meeste posten van de resultatenrekening.

In de Nederlandse taxonomie is dus de exacte betekenis van elementen en onderlinge samenhang opgenomen en zijn bepaalde kenmerken van deze elementen vastgelegd. De inhoud van taxonomie gaat echter nog verder. De Nederlandse taxonomie beschrijft welke verschillende elementen aanwezig moeten zijn om een volledig overheidsrapport, bijvoorbeeld een jaarrekening, te vormen. Bij die rangschikking wordt per rapport de relatie tussen de verschillende elementen weergegeven. In de taxonomie is dus bijvoorbeeld opgenomen welke elementen gezamenlijk op moeten tellen tot een element dat voor het 'totaal' staat. De Nederlandse taxonomie is gezaghebbend, wat betekent dat een ondernemer of accountant die volgens de regels van de Nederlandse taxonomie een jaarrekening opstelt er van uit kan gaan dat het bevoegd gezag – veelal de uitvoeringsorganisatie – de aangeboden gegevens formeel accepteert.

Rapporteren met behulp van XBRL: koppel de gegevens en de computer doet de rest!

Als je de Nederlandse Taxonomie hebt benaderd en je bezit een accountingsoftwarepakket dat XBRL ondersteunt dan kan je rapporten (bijvoorbeeld een jaarrekening of winstaangifte) gaan maken volgens de XBRL-standaard. Dit zijn zogenaamde XBRL instance documenten. De elementen van de binnengehaalde Nederlandse Taxonomie moeten eerst aan de elementen van de accountingssoftware

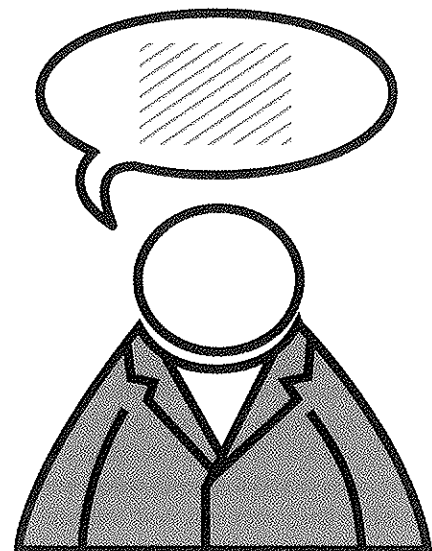
de drie participerende uitvragende partijen te beperken of gelijk te stellen. De diensten hebben gezamenlijk hun 100.000 elementen in de Nederlandse taxonomie terug weten te brengen tot ongeveer 10.000 elementen. Vanzelfsprekend worden in een bedrijf alleen de elementen gemapt die voor de eigen rapportages noodzakelijk zijn.

Na het mappen kan in principe met één druk op de knop een XBRL instance document worden gemaakt. Of het gaat om bijvoorbeeld een jaarrekening, een opgave voor het Centraal Bureau voor de Statistiek of een winstaangifte, maakt in principe niet meer uit. De getallen horend bij de elementen die nodig zijn voor het rapport worden uit het bestaande accountingsysteem opgehaald en op de juiste manier gerangschikt. Dit principe wordt ook wel aangeduid met de leuze 'store once, report many.' Het is uiteraard wel de bedoeling dat de financiële administratie op orde is. Als dit niet het geval is blijft het een rommeltje.

Alvorens het XBRL instance document te versturen wordt automatisch gecontroleerd of de uitgelezen waarden in lijn zijn met de voor het betreffende rapport vastgelegde relaties tussen de elementen. Is bijvoorbeeld de balans in balans, of tellen de posten van de resultatenrekening op tot het totaal? Wanneer dit niet het geval is dan is er iets fout gegaan met het mappen of bevat het accountingsysteem een onjuiste waarde. Dit lijken misschien standaard controles die bij het maken van rapportages volgens een andere werkwijze ook uitgevoerd dienen te worden. Toch ontvangen de Kamers van Koophandel en de Belastingdienst op jaarbasis vele stukken die niet voldoen aan de eenvoudige rekenregels. Ook accountants

Samenwerken bij het efficiënter maken van financiële verantwoordingsketens

Het Nederlandse Taxonomie Project is een gezamenlijk project van de Ministeries van Justitie en Financiën. Doelstelling van het project is de uitvraagprocessen van de Kamers van Koophandel, Belastingdienst en Centraal Bureau voor de Statistiek te vergemakkelijken. Door deze vereenvoudiging moeten bedrijven gemakkelijker en goedkoper aan hun financiële rapportageverplichtingen kunnen voldoen. Zoals het eerste deel van dit artikel hopelijk heeft aangetoond, hoeft je voor een technisch begrip van de principes achter XBRL en de Nederlandse taxonomie geen kerngeleerde te zijn. De kracht ligt met name in het werken volgens een gezamenlijke gegevensstandaard en een gezamenlijke taxonomie. Deze standaarden moeten echter door de gehele financiële rapportageketen worden toegepast en zijn dus

domeinoverschrijdend. Softwareproducenten moeten hun financiële pakketten XBRL-enabled maken; bedrijven en financiële intermediairs, zoals accountants, moeten via XBRL instance documenten gaan rapporteren; de overheidsinstanties dienen hun backoffices zo in te richten dat zij XBRL instance documenten kunnen ontvangen en verwerken. Verschillende publieke en private actoren zijn op elkaar aangewezen om de toepassing van XBRL tot een succes te maken.

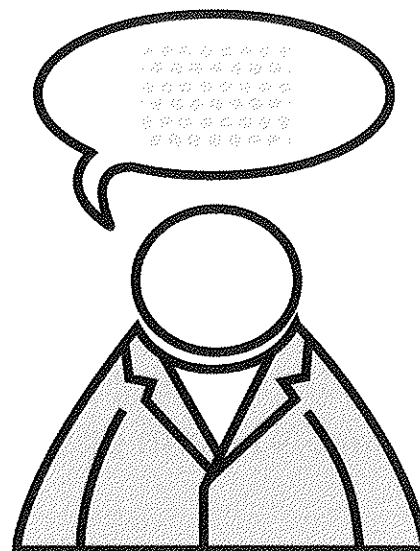
In het kader van het Nederlandse Taxonomie Project is in 2006 een convenant afgesloten tussen toonaangevende producenten van financiële software, de overkoepelende organisaties van financiële dienstverleners, belangrijke financiële intermediairs waaronder de 'grote vier', de betrokken uitvoeringsorganisaties van de overheid en de ministers van Financiën, Justitie en Economische zaken. In dit convenant verklaren al deze partijen zich tot 2011 in te zetten om een brede toepassing van XBRL in de financiële rapportageketens te bewerkstelligen. Belangrijk hierbij is de gemeenschappelijke doelstelling om met deze toepassing de lasten van ondernemers bij hun financiële rapportage te verminderen. Dit betekent namelijk dat de intermediairs bereid zijn de efficiëntiewinst die zij behalen door het werken met XBRL door te geven aan hun klanten.

Werken met de standaard: de wereld van financiële rapportages verandert

De toepassing van XBRL en de Nederlandse Taxonomie binnen de financiële rapportageketen zal de komende jaren deze keten op verschillende wijze veranderen. De marktwerking in deze keten wordt bevorderd, doordat opgeslagen gegevens voortaan vrij uitwisselbaar zijn. Daarnaast geldt dat de totale omzet die door intermediairs in deze markt te behalen is, afneemt, dit omdat het samenstellen van rapportages een stuk gemakkelijker en goedkoper wordt. Het verwerken en controleren van rapportages wordt met XBRL en de Nederlandse taxonomie voor de overheid ook een stuk eenvoudiger wat kleinere, efficiëntere uitvoeringsorganisaties mogelijk maakt. Tot slot maakt de Nederlandse Taxonomie de relatie tussen verschillende wetgeving en de elementen die door verschillende uitvoeringsorganisaties worden uitgevraagd transparant. Hiermee wordt een basis gelegd voor harmonisatie van wetgeving. Op deze ontwikkelingen wordt hieronder afzonderlijk ingegaan.

Betere marktwerking

Als je als intermediair of bedrijf wilt wisselen van financiële software dan kan je tegen het probleem aanlopen dat je de financiële gegevens die je in de loop van de jaren hebt opgeslagen niet zomaar weer kunt openen in het nieuwe softwarepakket. Een tijdrovende en omslachtige conversie naar het formaat waar het nieuwe pakket gebruik van maakt is in zo'n geval noodzakelijk. Dit kan een belangrijke reden zijn, wanneer er eenmaal voor een bepaald pakket gekozen is, niet zomaar over te stappen op nieuwe software, zelfs wanneer er een pakket op de markt komt dat eigenlijk de voorkeur geniet. Bij het wisselen tussen pakketten die XBRL-compatible zijn, zijn er nauwelijks conversieproblemen. Een barrière om te wisselen van pakket vervalt hiermee wat de marktwerking op het gebied financiële software ten goede komt. Dit zal de prijs-kwaliteitverhouding in deze markt verbeteren. Indirect heeft dit ook effect op de marktwerking in de markt van financiële dienstverlening. Het wordt voor een bedrijf namelijk ook makkelijker gebruik te gaan maken van een intermediair die een ander softwarepakket gebruikt dan de dienstverlener(s) waar het eerder gebruik van maakte.

meer ondernemers moet gaan rapporteren. Daar het aantal ondernemers de komende jaren niet explosief zal stijgen, betekent dit dat er een herverdeling van de markt zal plaatsvinden. De verwachting is dat met name de middelgrote intermediairs, die nu nog te duur zijn voor een kleine ondernemer, door toepassing van XBRL de concurrentie zullen aangaan met de kleinere financiële dienstverleners. Overigens moeten in dit kader de gevolgen voor de grote intermediairs niet onderschat worden. Hoewel zij het niet van de daken schreeuwen, is het

Het overtypen van gegevens en het samenstellen van rapportages is nu nog een belangrijke activiteit voor accountants

Minder omzet te behalen met het samenstellen van rapportages

Zoals gesteld vereenvoudigt het gebruik van XBRL het samenstellen van de verplichte financiële verantwoordingsrapportages aanzienlijk. Intermediairs maken nu dus relatief veel uren bij het samenstellen van rapportages op basis van de gegevens uit de boekhouding van bedrijven. In de toekomst zullen de intermediairs aanmerkelijk minder uren kunnen schrijven voor deze dienstverlening. Per convenant is immers beloofd dat de efficiëntiewinst die behaald wordt door XBRL wordt doorgegeven aan de ondernemer. Minder uren per ondernemer voor de samenstelling van rapportages houdt in dat een intermediair die de omzet gelijk wil houden, meer uren zal moeten besteden aan andere diensten of voor

verzamelen en overtypen van gegevens en het samenstellen van rapportages ook voor de grote accountancykantoren in de markt vandaag de dag nog een belangrijke activiteit. Naar verwachting zullen de grote intermediairs hun omzet op peil houden door zich in grotere mate toe te leggen op specifieke vormen van dienstverlening in het kader van financiële rapportages.

Fundament voor kleinere uitvoeringsorganisaties

De roep om een kleinere en meer zakelijke overheidsorganisatie klinkt al sinds de jaren tachtig. Met de toepassing van XBRL en een Nederlandse taxonomie wordt hier in het financiële domein een concrete basis voor gelegd. De uitvoeringsorganisatie betrokken bij het NTP: De Belastingdienst,

de Kamers van Koophandel en het Centraal Bureau voor de Statistiek kunnen zich een stuk efficiënter van hun taak kwijten zodra XBRL in de financiële rapportageketens gemeengoed is geworden. Efficiëncywinst kan op verschillende manieren worden behaald. Het aantal ongeldige rapporten dat bij de uitvoeringsorganisaties binnenkomt neemt door de geautomatiseerde XBRL-validatie af.

De ontwikkelingen onder invloed van XBRL en het NTP zijn onomkeerbaar

Verder kunnen de verschillende uitvoerende organisaties gebruik maken van een zelfde procesinfrastructuur die de berichten op de juiste manier, geautomatiseerd bij de backoffice van de uitvoeringsorganisaties aflevert.

De uitvoeringsorganisaties hoeven dus niet meer de verschillende elektronische uitdraagprocessen afzonderlijk te faciliteren maar kunnen het beheer van een gedeelde infrastructuur uitbesteden aan één beheerorganisatie. De kosten voor ICT en ontwikkeling kunnen hierdoor bij de uitvoeringsorganisaties verlaagd worden. Het spreekt voor zich dat deze organisaties wel hun interne processen dienen aan te passen aan de nieuwe rapportagestandaarden. Ook het gebruik van de eerder genoemde business rules zullen op termijn een grote impact hebben op de bedrijfsvoering van de uitvoeringsorganisaties. Voor de Belastingdienst geldt bijvoorbeeld dat nieuwe vormen van controle voor zowel bedrijfsleven als overheid rendabel worden wanneer gegevens efficiënt kunnen worden uitgewisseld en analyses van rapportages geautomatiseerd plaatsvinden. Op basis van een frequente automatische analyse van een beperkt aantal gegevens, bijvoorbeeld de omzet en winst per maand, kan een onderneming in een bepaalde risicoklasse worden geplaatst. De Belastingdienst kan vervolgens de overige uitdraag van gegevens laten variëren per risicoklasse. Een dergelijke werkwijze is niet alleen efficiënter, maar ook effectiever: de inspanningen van de dienst zullen zich immers met name richten op de risicobedrijven. Voor een dergelijke vorm van financieel toezicht moet wel een wettelijke basis zijn. Dit brengt ons tot de laatste belangrijke ontwikkeling onder invloed van XBRL: harmonisatie van wet- en regelgeving.

Het aanpassen van de wet

Voor een uitdraag door de overheid moet altijd een wettelijke basis zijn. Dit wil niet zeggen dat elk uit te vragen gegeven (element) afzonderlijk wordt vastgelegd in de wet. De Belastingdienst bepaalt bijvoorbeeld zelf welke gegevens zij nodig denkt te hebben voor de uitvoer van haar taak. Proportionaliteit is hierbij het uitgangspunt. Bij het standaardiseren en het

automatiseren van een uitdraagproces, wordt dat proces altijd nog eens kritisch tegen het licht gehouden. Hierbij zijn vragen aan de orde als: Welke gegevens worden uitgevraagd in dit proces? Met welk doel worden deze gegevens uitgevraagd? Waar worden deze gegevens voor gebruikt? Op welk moment vragen we deze gegevens uit? Zijn er geen andere uitvragende partijen die voor het uitvoeren van hun taak (wellicht op een ander moment) ook deze gegevens uitvragen? Bij het kritisch beschouwen van deze processen blijkt vaak dat door processen net iets anders (bijvoorbeeld in de tijd) te organiseren, er veel winst te behalen valt voor de rapporterende ondernemer. Een goed voorbeeld hiervan is dat kleine ondernemingen er geen belang bij hebben een jaarrekening op commerciële grondslag op te stellen die significant afwijkt van de jaarrekening op fiscale grondslag. Omdat het wel wettelijk verplicht is, wordt in de praktijk meestal eerst een jaarrekening op fiscale grondslag opgesteld. Vervolgens wordt de fiscale jaarrekening wat aangepast (er worden bijvoorbeeld wat elementen aan toe gevoegd) om een document te genereren dat aan de verplichtingen van de commerciële jaarrekening voldoet. Onder invloed van het NTP is er een wetsvoorstel tot stand gekomen wat er toe moet leiden dat kleine rechtspersonen voortaan hun jaarstukken op fiscale grondslag mogen deponeren bij de Kamers van Koophandel. Dit betekent een enorme lastenvermindering, want ook al lijkt de optimalisatie per kleine onderneming misschien beperkt, deze wet geldt wel voor meer dan 95% van alle ondernemingen in Nederland.

Tot slot

In dit artikel heb ik laten zien hoe uitdraagprocessen in het financiële domein voor

betrokken actoren eenvoudiger en goedkoper gemaakt worden. Standardisatie in de keten door de brede toepassing van XBRL en het gebruik van de Nederlandse Taxonomie speelt hierbij een grote rol. Deze standardisatie verlaagt de barrières om te veranderen van softwarepakket of intermediair, wat de marktwerking in deze sectoren ten goede komt. De totale tijd die intermediairs in de toekomst bezig zijn met het samenstellen van de rapportages is aanzienlijk lager, wat een enorme lastenvermindering voor ondernemers betekent. Tevens legt dit alles een basis voor kleinere uitvoeringsorganisaties bij de overheid. Tot slot leidt deze hele ontwikkeling tot harmonisatie en vereenvoudiging van wetgeving.

De ontwikkelingen onder invloed van XBRL en het NTP zijn onomkeerbaar. Daar raken de actoren uit het financiële domein meer en meer van doordrongen. Hopelijk heeft dit artikel er aan bij kunnen dragen dat dit ook gaat gelden voor de toekomstige professionals binnen dit vakgebied.

Referenties

KMPG Marketing, Sales & Communication (2007), In control over XBRL, KPMG: Amsterdam.
J. Jacobs (2007), XBRL voor accountants, Kluwer: Deventer.

Remco van Wijk MSc (27) studeerde tropische bosbouw, bracht een jaar door in Burkina Faso, Ghana en Kameroen. Hij behaalde zijn master in bedrijfskunde aan de University of Greenwich. Tegenwoordig werkt hij voor Duthler Associates als consultant.

